

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund
Åpningen av landsmøtet, Oslo 10.5.87

SPERRET til 10.5.87 kl 1300
Med forbehold om endringer

Statsminister
Gro Harlem Brundtland

Ved inngangen til 80-årene lanserte fagbevegelsen slagordet "Mulighetenes ti-år". Bak oss hadde vi en aktiv politisk periode hvor vi hadde lagt grunnlaget for en sterk økonomi og betydelig handlefrihet. Gjennom arbeiderbevegelsens innsats og vilje til å bruke også landets nye ressurs, oljen, til beste for oss alle, la vi grunnlaget for de store oljeinntektene Norge fikk i første halvdel av 80-åra.

Men regjeringsskiftet i 1981 satte andre politiske verdier og prioriteringer i sentrum. 80-årene ble mulighetens år for høyrepolitikk - og "de tapte mulighetenes" periode for viktige verdier i vårt samfunn.

Det ble spekulantenes og pengeflytternes periode i vårt land. Næringslivets konkurransevne ble svekket. Det ble investert for lite i våre framtidsmuligheter.

Vi fikk oppleve ubalanse i det norske samfunn - med fraflytting i distriktene og for sterkt press i de sentrale områdene. Innstramminger overfor kommuner og fylker rammet viktige fellesoppgaver, mens det private forbruket vokste for sterkt. Vi fikk en ubalanse i økonomien - importen steg, mens eksporten sank. Norsk næringsliv tapte markedsandeler både hjemme og ute.

Det førte oss inn i en økonomiske krise, utløst av den politikk som var ført - og forsterket av fallet i oljeprisene. Igjen er det arbeiderbevegelsen som har fått oppgaven å føre landet ut av krise. Igjen er det vår oppgave å skape de nye mulighetene, gå løs på de nye utfordringene i vårt samfunn.

Det kaller på det beste i våre tradisjoner: Viljen til reformer og evnen til å skape nye muligheter, for den enkelte og for vårt samfunn.

Problemstillingen er igjen hvordan vi skal skape mer. Hvordan vi skal fordele bedre. Hvordan vi kan sikre større frihet for den enkelte.

Vår 100-årige historie har lært oss at frihet ikke er noe vi har, men noe vi sammen må skape. Vi har lært at vi skaper mer og når lenger hvis vi går sammen om oppgavene, slik at alle grupper og distrikter trekkes med.

80-årene ga oss den lærdom at kampen for velferdssamfunnet ikke er vunnet en gang for alle. Det lærte oss at det som har kostet kamp og arbeid å bygge opp, er det fort gjort å rive ned.

Derfor er den viktigste oppgaven i dag - både for den faglige og politiske arbeiderbevegelse - å vinne de nye generasjonene for de verdier vi bygger på. Da må vi også gi svarene på de nye hverdagsproblemene, for de unge barnefamiliene, de utdanningssøkende, de boligsøkende.

Da må vi vise vilje til å reformere - også våre egne reformer, i tråd med de behov utviklingen skaper.

80-årene ga oss også den lærdom at det bare er gjennom et samarbeid mellom den faglige og politiske arbeiderbevegelse vi kan sikre våre verdier. Arbeiderpartiet ble dannet for 100-år siden som arbeiderbevegelsens politiske redskap. Også i det neste sosialdemokratiske århundre er det gjennom et aktivt samarbeide vi kan sikre politisk innflytelse og gjennomslag for våre felles mål.

Uten en fagbevegelse som vet hva den vil og som kjemper for det den vil, mangler vi viktige impulser. Da overlater vi ansvaret til andre krefter, som alltid vil kjempe for andre verdier og mål.

De utfordringer vi står overfor, nasjonalt og internasjonalt, krever mer samarbeid og sterkere

samfunnsansvar, ikke mindre. Vi trenger mer sosialdemokrati, fordi vi trenger hverandre.

*

Boligsektoren er nettopp ett av de områdene hvor utviklingen i 80-årene har gått i gal retning og der det kreves nye løsninger.

Boligproduksjonen sank til det laveste nivå på 30-år. Husbankens rammer ble redusert. Antall nye husbankboliger sank fra 21 000 til 14 000. Renten ble økt. I 1980 tilsvarte Husbankens topprente en negativ realrente på 4,4%, i 1986 var den økt til en positiv realrente på 5%. Først i årets statsbudsjett fikk vi flertall for å sette topprenten ned, mens Høyre ville ha den enda et skritt opp.

Opphevelsen av takstplikten og oppløsningsretten for borettslagene førte til innskuddsøkninger på opptil 200% i boligkooperasjonen.

Endringene i kredittpolitikken var også med på å presse boligprisene oppover i et marked med stadig større avstand mellom tilbud og etterspørsel.

Samtidig ble utleiemarkedet kraftig redusert. Bare i Oslo forsvant 10 000 av de 85 000 utleieleilighetene fra 1981 til 1986.

Det ble i disse årene ført en boligpolitikk som var fordelaktig for de som bodde. De kunne hente ut betydelige gevinster i form av økte priser. I dag opplever de som gledet seg over denne utviklingen at det er deres egne barn som må betale regningen når de skal forsøke å komme inn på boligmarkedet. Markedskreftene fikk friere spillerom på boligmarkedet. Derfor kommer også kravene om nye politiske tiltak for å hjelpe de unge inn der markedskreftene stenger dem ute.

Å etablere seg med egen bolig har alltid vært et stort løft. Utviklingen de siste årene har gjort det tyngere.

Endringene i familiemønsteret stiller samtidig nye krav til boligpolitikken og boformene. Mens nybyggingen de

siste årene har vært preget av standardøkning, betyr et økende antall enslige, flere eldre og et voksende antall unge som ønsker egen bolig, økt etterspørsel etter mindre og rimeligere boliger.

Derfor vil vi som et prøveprosjekt sette igang bygging av en ny type utleieboliger. Det er ikke snakk om å vende tilbake til de gamle, privateiede leiegårdene, men et nytt tilbud for å lette spesielt de unges mulighet til å komme inn på boligmarkedet, uten krav om egenkapital og med en rimelig husleie.

Utleieboligene skal fullfinansieres gjennom Husbanken med et nytt topplån. Vi vil bruke 50 millioner til dette i år.

Et annet strakstiltak vi vil foreslå er å øke Husbankens rammer for etableringslån med 350 millioner kroner. Dette er midler som disponeres av kommunene, og hensikten er at disse lånene i første rekke skal komme de unge boligsøkende til gode. Dette vil lette situasjonen for de som har liten egenkapital. Etableringslånet kan brukes både til toppfinansiering av ny bolig og til kjøp av brukt bolig.

I etableringsfasen på boligmarkedet er det ikke uvanlig å skifte bolig flere ganger. For at etableringslånet skal virke etter sin hensikt, er det rimelig at lånet følger den enkelte låntaker ved skifte av bolig, og ikke blir igjen i boligen. På samme måte er det viktig at andre låne- og støtteordninger kommer personen til gode, og ikke kapitaliseres i boligmassen slik at gevinsten kan tas ut til andre formål og bidra til å presse prisene på boliger opp.

Det er nå nødvendig med en bred gjennomgang av virkemidlene for de som skal inn på boligmarkedet. Vi vil derfor også sette igang et slikt bredt utredningsarbeide.

En ny boligpolitikk som igjen ivaretar hensynet til de boligsøkende vil stille krav om solidaritet mellom generasjonene.

Problemene på boligmarkedet gjenspeiler også den ubalanse vi har fått mellom distriktene og de sentrale strøk. Presset i

de store byene med økt innflytting og en markert økning i byggingen av næringsbygg, har bidratt til problemene på boligmarkedet. Det har ført til mangel på faglært arbeidskraft, presset både tomtepriser og byggepriser og ført til ubalanse i sysselsettingen

Regjeringen har derfor gjennomført byggestopp for næringsbygg over 5000 kvadratmeter i Oslo-området. Vi er også innstilt på vurdere en strengere håndheving av etableringsloven i andre pressområder hvor problemene langt på vei er de samme som i Oslo.

La meg også kort få komme inn på en annen sak som dere med rette er sterkt opptatt av - den sterke økningen i kontraktørvirksomhet som vi har bak oss.

Det er nå vedtatt nye forskrifter til Arbeidsmiljølovens sikkerhetsbestemmelser som stiller de samme krav til en-mannsbedrifter som til større bedrifter når det gjelder krav til sikkerhetstiltak. En stige kan ikke lenger erstatte stilaset.

Det er også, fra 1. januar i år, foretatt endringer i forskriftene for Moms-registreret som gjør at det ikke lenger er tilstrekkelig å melde seg inn der for automatisk å bli behandlet som selvstendig næringsdrivende. Det skal foretas en selvstendig vurdering også i forhold til skattelovene.

En annen følge av presset på byggemarkedet har vært en utvikling av arbeids- og kontraktsforhold vi ikke vil ha i vårt land. Den ulovlige utleie av arbeidskraft ble i fjor høst et alvorlig problem. Men det er nå i ferd med å bli bragt under kontroll. Noe som ikke minst skyldes en aktiv innsats fra Bygningsarbeiderforbundet.

Vi ønsker dyktige fagarbeidere fra våre nordiske naboland velkommen, men de skal ansettes på lovlig vis. Etter den innsats som nå er gjort, fra dere og fra Arbeidsdirektoratet, er praksisen på dette området i ferd med å bli lagt om. Enkelte utleiefirma er anmeldt til politiet. Andre blir holdt under streng oppsikt. Vi er ikke fornøyd før de prinsipper fagbevegelsen alltid har slåss for når det gjelder ordnede arbeidsforhold følges.